

HOOFDARTIKELEN

Utrecht, 31 Mei 1952

PROF. DR. A. J. P. VAN DEN BROEK

50 JAAR ARTS 14 JUNI 1952

MET EEN PLAAT

14 Juni is de dag, waarop 50 jaar geleden professor VAN DEN BROEK, oud-hoogleraar in de anatomie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, het artsdiploma behaalde.

ARNOLDUS JOHANNES PETRUS VAN DEN BROEK werd 27 October 1877 te Haarlem geboren. Hij behoorde tot een gezin van negen kinderen, die langs verschillende wegen allen een vooraanstaande plaats in de samenleving bereikten. Drie ervan volgden de weg van het hoger onderwijs.

De jubilaris van thans bezocht te Haarlem de lagere school en de H.B.S. Op 17-jarige leeftijd deed hij eindexamen en begon hij de studie in de geneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam. Drie jaar later, in 1898, slaagde hij voor het 2e deel van het candidaatsexamen (in die tijd voor hen, die geen gymnasiale opleiding hadden genoten, 2e natuurkundig examen genaamd). Kort te voren was BOLK tot hoogleraar in de anatomie in Amsterdam benoemd; VAN DEN BROEK behoorde tot de allereerste studenten, die bij hem examen aflegden. Voor het volgende cursusjaar werd hij door BOLK tot student-assistent uitverkoren, destijds een omvangrijke taak. De rest van de medische studie werd niettemin in normale tijd volbracht en op 14 Juni 1902 behaalde VAN DEN BROEK het artsdiploma.

De liefde tot de anatomie was hem bijgebleven: in hetzelfde jaar werd hij prosector in de anatomie te Amsterdam. Deze functie bekleedde hij tot 1909. Het waren jaren van hard werken, waarin hij talrijke publicaties op vergelijkend anatomisch en ontogenetisch terrein het licht deed zien. Prof. BOLK was geen gemakkelijke chef, maar met de opgewekte, voortvarende vlotheid, die hem altijd heeft gekenmerkt, wist VAN DEN BROEK zijn moeilijke taak tot tevredenheid van zijn chef en tot vreugde van de studenten te vervullen.

De waardering van BOLK spreekt uit het feit, dat VAN DEN BROEK reeds in 1905 tot privaat-docent in de anatomie aan de Universiteit van Amsterdam werd toegelaten.

De doctorsgraad kon VAN DEN BROEK niet behalen, want de wet-LIMBURG, die ook niet-gymnasiasten daartoe in de gelegenheid stelt, kwam pas in 1917 tot stand. Het moet VAN DEN BROEK een grote voldoening zijn geweest, dat zijn oude Universiteit hem in 1924 het doctoraat honoris causa verleende.

In 1909 werd VAN DEN BROEK benoemd tot hoogleraar in de anatomie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, een functie, die hij tot 1948 heeft vervuld. Door zijn benoeming werd ook in Utrecht (in Amsterdam was het door BOLK's aanstelling in 1898 gebeurd) een einde gemaakt aan de invoer van hoogleraren in de anatomie over de Oostelijke landsgrenzen.

Met grote geestdrift en succes heeft VAN DEN BROEK in Utrecht gewerkt. Zijn wetenschappelijke belangstelling werd in de loop der jaren vooral door de anthropologie getrokken. Verscheiden publicaties verschenen op dit terrein, waarvan hier mogen worden genoemd de uitkomsten van zijn onderzoek over de lichaamslengte van Nederlandse lotelingen, door hem ondernomen als lid

van de door de Koninklijke Akademie voor Wetenschappen te Amsterdam ingestelde commissie voor het anthropologische onderzoek van de bevolking van Nederland.

De vraagstukken, samenhangend met de vondsten van resten van de prae-historische mens interesseerden hem wel heel sterk en houden hem ook nu nog steeds bezig. Talrijke tijdschriftartikelen geven er van blijk. Vele voordrachten voor artsen en aan volksuniversiteiten heeft hij aan zulke onderwerpen gewijd. Uit zijn boek *De Dageraad der Mensheid*, waarvan in 1950 de tweede druk verscheen, spreekt dezelfde levendige belangstelling. De schedel van Hengelo, de oudste vondst in Nederland, werd door hem beschreven.

VAN DEN BROEK is in de 39 jaren van zijn hoogleraarschap een goed leermeester geweest voor zijn studenten, voor wie hij grote persoonlijke belangstelling had. Zijn colleges waren helder, levendig en onderhoudend. Zij muntten uit door logische opbouw en voortreffelijke beheersing van de taal, want hij is een geboren redenaar.

Toen hij zijn werk in Utrecht begon, kwamen jaarlijks ongeveer 35 nieuwe studenten onder zijn gehoor. Na de eerste wereldoorlog was dit aantal zo gestegen, dat de collegezaal te klein bleek, zodat voor elk der beide studie-jaren afzonderlijk college moest worden gegeven. Dit betekende verdubbeling van het aantal uren. Toen kwam de noodzaak afzonderlijk onderwijs te geven aan de studenten in de tandheelkunde. Ook deze nieuwe uitbreiding nam VAN DEN BROEK zonder morren op zich. Zijn grote vitaliteit stelde hem er toe in staat en zijn didactische gaven maakten hem de zware onderwijstaak haast tot een vreugde.

Liefde voor het onderwijs deed hem het initiatief nemen tot het schrijven van een uitgebreid leerboek der beschrijvende ontleedkunde, dat hij samen met BOEKE en BARGE tot stand bracht. Alleen schreef hij een dergelijk leerboek voor studenten in de tandheelkunde en een leerboek van de topographische anatomie voor medische studenten.

Naast al deze werkzaamheden vervulde VAN DEN BROEK nog tal van functies op wetenschappelijk gebied. Aan onderscheidingen heeft het hem niet ontbroken. Toen na de eerste wereldoorlog de internationale tegenstellingen op wetenschappelijk terrein eindelijk waren geluwd, ondernam een aantal anatomen uit verschillende landen, waaronder VAN DEN BROEK, pogingen om weer een internationaal anatomencongres te houden. Dit leidde in 1930 tot het congres dat te Amsterdam onder zijn voorzitterschap plaats vond.

50 jaren arts te zijn betekent voor VAN DEN BROEK niet dat rust geboden is. Zijn vitaliteit is onverminderd. Sinds zijn aftreden in 1948 vindt hij gelegenheid om allerlei functies buiten het hoogleraarschap nog beter te verrichten dan vroeger en nu eindelijk kan hij zich wijden aan de studie van de geschiedenis der anatomie, waarover hij al vroeger enkele artikelen schreef. Dagelijks komt hij op zijn oude laboratorium, bij goed weer op de fiets, die hij bij zijn aftreden van de studenten ten geschenke kreeg.

Op de dag van zijn 50-jarig jubileum zullen zijn talrijke oud-leerlingen met dankbaarheid aan hun leermeester denken. Zijn vele vrienden zullen zich verbazen, dat deze „jonge man” aan dit jubileum toe is. Vele jaren van onverminderde levenslust en arbeidskracht wensen allen hem toe.

W. A. MIJSBERG

PROF. DR. A. J. P. VAN DEN BROEK

Plaat 28

(zie bl. 1442)